

LANDSCHAPS KRANT

10

SEPTEMBER 2012

Deze landschapskrant van het Regionaal Landschap Zuid-Hageland wordt gratis verspreid in de gemeenten Boutersem, Geetbets, Glabbeek, Hoegaarden, Kortenaken, Landen, Linter, Tienen en Zoutleeuw. Ze wordt gedrukt met de financiële steun van deze gemeenten, de provincie Vlaams-Brabant en de Vlaamse Overheid.

BESTE LEZER

Het team van Regionaal Landschap Zuid-Hageland heeft de afgelopen maanden niet stilgezeten. Tijdens het voorjaar en de zomer werd er heel wat voor biodiversiteit gedaan. Het regionaal landschap legde natuurlijke poelen aan, plantte nieuwe hoogstamboomgaarden, kinderen leerden op school bijzondere dier- en plantensoorten koesteren en landbouwers legden gras- en graanstroken aan voor akkervogels. Dit najaar staan er enkele nieuwe activiteiten op het programma: zo kan je de geschiedenis van het landschap leren kennen tijdens winterse vertelavonden over natuursteen. Naar jaarlijkse traditie staan in het najaarsprogramma hoogstamboomgaarden centraal. De sapmobiël komt opnieuw langs om appels uit jouw hoogstamboomgaard tot lekker sap te persen en op 3 oktober organiseren we een vormingsavond waar je kan kennismaken met hoogstamfruit uit de regio. Ontdek meer over de streek en de activiteiten van het regionaal landschap in deze landschapskrant.

Marc Wijnants,

voorzitter Regionaal Landschap Zuid-Hageland

> Kneuen © Wouter Pattyn / Naturalight

INHOUDSTAFEL

> Door een goed akkerfauna- en florabeheer krijgen planten zoals het groot spiegelklokje opnieuw een kans. © Gerrit Van Ommering / Buiten-Beeld

BIODIVERSITEIT IN DE KIJKER

In de bres voor akkervogels

Elke editie zetten we een soort of gebied in de kijker, deze keer zijn dat de akkervogels. De meest gekende zijn veldleeuwerik, patrijs en kwartel. Deze vogels hebben akkerland nodig om te overleven. Een divers akkerland heeft vele aspecten. Zo heeft de geelgors een heg nodig – liefst eentje met stekels zoals braam of meidoorn – om veilig in te broeden. Brede akkerranden bieden dan weer een uitstekende nestgelegenheid voor o.a. de veldleeuwerik. Tenslotte heeft de koning van de akkers, de grauwe kiekendief, een uitgestrekt akkerland nodig om te kunnen jagen.

Door veranderingen in de teelwijzen en landbouwgewassen hebben vele van de akkervogels het moeilijk. De open akkergebieden in het zuiden van de provincie Vlaams-Brabant vormen een van de laatste toevluchtsoorden voor deze vogels.

Aandacht voor een divers akkerland kan ons helpen om de akkervogels opnieuw een duwtje in de rug te geven. Dit kan door een bosje, heg of haag te planten. Daarnaast helpen ruigere stroken en graan die in de winter op de akkers blijven staan.

> Gele kwikstaart © Peter Van Rij / Buiten-Beeld

Sapmobiël opnieuw te gast in Zuid-Hageland

Vrijdag 21 en zaterdag 22 september - Bunsbeek (parochiecentrum)
Vrijdag 12 en zaterdag 13 oktober Geetbets (containerpark)

Voor het vierde jaar op rij nodigen we de sapmobiël uit in onze regio. Het is een fruitpersmachine die gemonteerd staat op een grote aanhangwagen. Hij perst in een mum van tijd jouw hoogstamappels tot een vitaminerijk sapje.

Stap 1: inschrijving

Je neemt contact op met de Nationale Boomgaardenstichting op 012 39 11 88 of nbsw@boomgaardenstichting.be, dagelijks tussen 9u en 17u. Daar zeg je op welke locatie en welk uur je graag zou langskomen.

Stap 2: sap persen

Je zorgt dat je ruim op tijd op de afgesproken locatie aankomt met jouw fruit (min 100 kg). Valfruit en fruit met aantastingen vormen geen probleem zolang ze niet overrijp, rot of beschimmeld zijn. Een persbeurt duurt gemiddeld 20 minuutjes.

Stap 3: betaling

De prijs van de fruitverwerking per 5 liter box bedraagt 5 euro, per 3 liter box 3,50 euro en wordt ter plaatse contant betaald aan de Nationale Boomgaardenstichting, de uitbater van de sapmobiël.

**De
hele dag!
Telkens van
9 tot 17u.**

In de bres voor akkervogels	01
Sapmobiël opnieuw op bezoek	01
Koesterrubriek - nieuws uit de regio	02
Steenrijk Landschap	03
Proef je streek	04
Korte berichten	04
Herken de plek	04

Je hebt meer burenen dan je denkt

Iedereen kan een handje toesteken om onze koesterburenen te helpen. Dit zijn plant- of diersoorten die best wat hulp kunnen gebruiken om te overleven in onze regio. We zetten ter inspiratie enkele mooie voorbeelden van gemeenten, verenigingen, scholen of burgers in de kijker.

Op koestersafari

Op 8 juni trok een bus vol burgemeesters, schepenen, ambtenaren, natuurliefhebbers en andere sympathisanten door ons werkingsgebied. De Provincie Vlaams-Brabant en RLZH stippelden een interessant parcours uit. In Kumtich werd het belang van een goed bermbeheer voorgesteld. Vervolgens bezochten de reizigers het akkervogelgebied in Moutsborn (Tienen/Glabbeek). Maar liefst zes partners stelden er hun project voor: Natuurpunt, de VLM, landbouwers, jagers, gemeente Glabbeek en RLZH. Laatste halte van de safari was de kerk met pastorietaan in Roosbeek. Terwijl de gierzwaluwen hoog boven de hoofden van de toeschouwers scheerden, werd uitgelegd waarom de grootoorvleermuis in de monumentale kerktoeren woont. Daarna werd het inspirerende verhaal van de inrichting van de pastorietaan toegelicht. Heel wat partners werkten hier samen aan een prachtresultaat: de kerkfabriek, de school van Roosbeek, Natuurpunt, de gemeente Boutersem en RLZH. De safari sloot af met een lentepicknick, waarbij tussen pot en pint de voorgestelde projecten en nieuwe ideeën druk besproken werden.

> Koestersafari houdt halte in Moutsborn

Akkervogelstokjes duiken op in landschap

Het zuiden van Vlaams-Brabant is één van de laatste toevluchtsoorden voor akkervogels. Landbouwers gaan samen met RLZH en de VLM aan de slag en zaaien voor akkervogels zoals de patrijs, veldleeuwerik en grauwe gors graanakkerstroken in. Om deze stroken beter zichtbaar te maken worden er akkervogelstokjes en SAM-borden met extra informatie geplaatst. Zo is voor de wandelaar meteen duidelijk dat in deze stroken akkervogels kunnen broeden.

> Akkervogelstokje patrijs

Handen uit de mouwen voor de Geetbetse zwaluwen

> Kinderen koesteren de zwaluw / © gemeente Geetbets

“Niet te geloven! Vliegen zwaluwen 1050 keer op en af om hun nest te voltooien?”

Gemeente Geetbets nam het initiatief om samen met Natuurpunt en RLZH de scholen van Rummen, Hogen en Geetbets kennis te laten maken met de zwaluw.

De leerlingen knutselden een huiszwaluw uit karton. Via een natuureducatieve quiz verdiepten zij zich in de levenswijze van de zwaluw. Tenslotte staken ze de handen uit de mouwen. Er werd een flinke modderpoel aangelegd. Zwaluwen hebben immers modder nodig voor hun nest. Ze vliegen wel 1050 keer op en af om hun nest te voltooien. De kinderen bedachten ook een leuke voor de zwaluw: “Maak de zwaluwen blij, dan komen er terug meer bij.”

In Rummen bouwden de schoolkinderen een mooie insectentoren. Zo zijn lekkere hapjes altijd dichtbij voor de zwaluw en andere vogels. Het enthousiasme van de deelnemers was groot. En dat maakt niet enkel de begeleiders blij.

> Leerlingen in Rummen bouwen een insectentoren © gemeente Geetbets

Natuurpunt organiseert open (w)erfdag landschapscentrum Vissenaken.

Zondag 23 september 2012 om 14u00: open (w)erfdag van het landschapscentrum in Vissenaken (Tienen), vertrek wandeling om 15u.
Afspraak: parking Sint-Maartenskerk Metselstraat, Vissenaken
Info: Luc Nagels, 0495 33 42 09, luc@vissenaken.be, zie ook www.velpe-mene.be

> Landschapscentrum Vissenaken © Luc Nagels

Pieter Abts (Natuurpunt / Beheer): “We bouwen op het terrein van het voormalige café Dravershof in Vissenaken (Tienen) een nieuw duurzaam landschapscentrum. We werken hiervoor samen met de stad Tienen en vrijwilligers van Natuurpunt Velpe-Mene en krijgen steun van Leader+”. Luc Nagels (conservator Rozendaalbeekvallei): “Het centrum zal het knoep- en vertrekpunt vormen voor een reeks aangeduide wandelingen in de Rozendaalbeek- en de Velpevallei. Daarnaast zal het een ontmoetingsplaats zijn voor professionele en vrijwillige landschapsbeheerders, individuele bezoekers, scholen en natuur-recreanten in groep.”
 Wil je meer weten? Op 23 september organiseert Natuurpunt een open (w)erfdag met verschillende activiteiten. Je kan de onmiddellijke omgeving van het landschapscentrum verkennen of deelnemen aan een geleide wandeling.

KOESTERTELEX

> Glabbeekse leerlingen spelen het geelgorsspel

- In juni ging RLZH in **Glabbeek** op stap met de kinderen van basisschool ‘De duizendpoot’ (Bunsbeek en Wever). Gijs de geelgors vroeg aandacht voor de geelgorzen en alle andere akkervogelvrienden. Door spelopdrachten tot een goed einde te brengen vonden de kinderen een heuse akkerschat!
- Dit najaar herstelt RLZH 2 poelen in **Zoutleeuw**. In **Kortenaken**, **Landen** en **Tienen** worden er 4 nieuwe poelen aangelegd.
- In **Linter** werkt de gemeente samen met Natuurpunt, school de Zandloper en het regionaal landschap aan een plan om het domein ‘t Kareeltje in Wommersom om te toveren tot een natuurlijke speel- en ontspanplek.
- Op 30 september wordt in **Linter** het onthaalperceel van het natuurinrichtingsprogramma rond kamsalamander ingehuldigd. Er zijn wandelingen en verschillende activiteiten voor jong en oud voorzien. Afspraak om 14u aan de Dotermonstraat te Linter!

Heb je vragen over de campagne of zit je met een leuk idee? Vind alle informatie op www.koesterburen.be

Steenrijk landschap

Wist je dat in onze streek al eeuwen lang speciale stenen uit de grond worden gehaald? Zij hebben sterk bepaald hoe gebouwen, steden, dorpen en het omliggende landschap er vandaag uitzien.

Gobertange...

De Gobertangesteent is een witte kalksteen die in onze streek vooral rond Hoegaarden ontgonnen werd. Deze steen wordt al eeuwenlang geprezen voor zijn schoonheid door befaamde architecten. Getuige hiervan zijn prestigieuze monumenten zoals de Grote Markt en het stadhuis van Brussel. Ook in onze streek vind je deze steen terug in tal van gebouwen zoals de afgebrande begijnhofkerk te Tienen, de kerk in Verrijck, het Kouterhof in Hoegaarden of de Sint-Leonarduskerk in Zoutleeuw.

< Kapel in Gobertangesteent in Nerm

of kwartsiet?

De kwartsieten uit onze streek waren al populair tijdens de steentijd. Het kwartsiet van Wommersom was zelfs een exportproduct. Neolithische werktuigen uit deze steen worden tot in Duitsland teruggevonden. Het kwartsiet van Tienen vind je in kasseiwegen, kerken en andere gebouwen. Gekende voorbeelden in onze streek zijn de Sint-Lambertuskerk in Overlaar, de Sint-Genovevakerk van Oplinter en de toren van de Sint-Martinuskerk in Kerkom.

> Bruingrijze kwartsiet van Tienen op de Dertienmaalweg in Hakendover

We trokken naar Tienen om met OpgewekTienen te praten over deze bijzondere stenen en hun betekenis voor de regio.

OpgewekTienen: "Overall in onze regio tref je het kwartsiet van Tienen aan. Deze hardsteen was één van de belangrijkste bouwmaterialen voor de Romeinse en Vroeggotische bouwstijl in deze streek. Daarna werd hij stilaan verdrongen door de Gobertangesteent. De meeste kasseiwegen in de regio werden aangelegd met deze stenen. Het kwartsiet bepaalde dus in belangrijke mate de bouwstijl van Tienen en omgeving. Het is iets waar we als Tienenaars fier op mogen zijn. Jammer dat tegenwoordig kasseien uit het verre oosten geïmporteerd worden, terwijl we lokaal zo'n mooie stenen hebben."

> Begijnhofkerk in Tienen: kwartsiet van Tienen en Gobertangesteent wisselen elkaar af

Vertelavonden natuursteen

Brochure natuursteen

In september verschijnt de gloednieuwe brochure van RLZH. Hierin stellen we natuurstenen voor die je elke dag tegenkomt in je straat, stad of zelfs je eigen huis. Hoe werden ze ontgonnen? Waarvoor werden ze gebruikt? Wat zijn de verhalen die rond deze stenen leven? Met deze brochure werpen we een diepere blik op de identiteit van onze streek.

Vanaf 1 november is deze gratis brochure verkrijgbaar bij RLZH en in de 9 gemeenten van ons weringsgebied.

> Gobertangesteent

Wil je meer te weten komen over het verhaal achter de gebouwen in je streek of de kwartsieten en witte stenen waarmee je huis is gebouwd?

RLZH toont de beste plekjes en laat experten aan het woord om het verhaal te brengen. Een fototentoonstelling zet onze regionale stenen in de kijker. Heb je zelf een steen waar je meer over wil weten? Breng de steen of een foto mee. We helpen je om het verhaal achter jouw steen te ontdekken.

Hoegaarden

In Hoegaarden kunnen we niet om de Gobertangesteent heen. Deze steen zal dan ook uitgebreid aan bod komen op de vertelavond in het Nieuwhuys. We lanceren die dag ook onze nieuwe brochure over natuursteen. Het Nieuwhuys staat bekend als het oudste huis van Hoegaarden. Niet alleen de witte steen uit de streek is er overvloedig aanwezig. Proef zeker ook de huisbieren Alpaïde en Rosdel!

Woensdag 21 november om 20u
Café brouwerij Nieuwhuys
Ernest Ourystraat 2,
Hoegaarden

Tienen

De kwartsieten van Tienen bepaalden mee de bouwstijl in onze regio. Leer het verhaal achter deze hardstenen kennen op de Tiense vertelavond in Grimde. De avond gaat door in de 700 jaar oude kapel van O.L. Vrouwen-Steen. Deze kapel ontleent haar naam aan de grensstenen die in de 17de eeuw de leprozie afbakenden. Gobertangesteent en kwartsiet van Tienen wisselen elkaar af in de muren van deze prachtige kapel.

Dinsdag 4 december om 20u
O.L. Vrouw-ten-Steenkapel
O.L. Vrouw-ten-Steenstraat,
Grimde

> O.L. Vrouw-ten-Steenkapel

Proef je streek

Peren in wijnazijn

- 3 kg peren
- 1 kg suiker
- 1/6 l wijnazijn
- 1 kaneelstokje
- 1 eetlepel siroop (bij voorkeur perensiroop)

Peren kuisen (wassen, niet schillen, enkel steeltje verwijderen) en er suiker op gieten. Laat 24u staan. Kook het geheel met kaneel, azijn en siroop tot de peren mals zijn. Giet de peren over in glazen potten en laat ze 2 à 3 maand staan vooraleer ze te gebruiken.

Met dank aan Hermine Loyaerts uit Landen voor het recept.

DE GESCHIKTE PEER

De Romeinen brachten als eerste de perencultuur in onze streek. Vandaag vind je de meeste perelaars in het zuidelijke deel van het Hageland, aan de Limburgse grens. De eerste helft van de vorige eeuw was de grote bloeiperiode van de hoogstammige perenboomgaarden. Er zijn nog enkele van die grote boomgaarden bewaard gebleven, zoals in Oplinter en Melkwezer.

Wist je dat er wereldwijd meer dan duizend perenrassen zijn? In onze streek heb je een groot aantal hoogstamrassen. Calebasse de Tirlumont is een gekende streekvariëteit. Saint Rémy is een uitstekende stoofpeer. De Dubbele Flip is een hand- en stoofpeer. Beurré Hardy is een bijzonder lekkere dessertpeer die je ook kan stoven. Peren zijn rijk aan suikers, vooral vruchtensuiker (fructose). Ze zijn arm aan vitaminen, maar bevatten veel organische zuren, mineralen en pectine. Peren worden meestal vers gegeten of verwerkt tot siroop, moes, jam of perenwijn. Daarnaast worden ze ook opgelegd of in gebak gebruikt. Perenhout wordt gewaardeerd om zijn fijne structuur en gebruikt voor beeldhouwwerk of verwerkt tot meubels en allerlei klein houtwerk (meetinstrumenten en maquettes).

KORTE BERICHTEN

Knotteam: vrijwilligers gezocht

In onze regio schuilt een grote rijkdom aan knotbomen. We kennen allemaal de typische knotwilgenrijen uit de valleilandschappen. Als je even verder speurt, vind je in Zuid-Hageland ook knoestige knotessen, monumentale knoteiken en eeuwenoude knoohaagbeuken. Belangrijke landschapselementen die de identiteit van het Hageland mee bepalen. Om deze knotbomen te kunnen behouden moeten we ze geregeld blijven knotten.

Ken je knotbomen die een knotbeurt nodig hebben? Of ben je geïnteresseerd om bomen te knotten voor brandhout, laat het ons weten. RLZH werkt aan de uitbouw van een 'knotteam', met een ondersteunende cursus rond snoei en veiligheid en een databank met knotbomen.

Interesse? Contacteer Joachim Lambrechts op 016 81 91 63 of joachim.lambrechts@rlzh.be.

Avond streekeigen hoogstamfruit

RLZH organiseert op woensdag 3 oktober een avond over hoogstamfruit in Miskom. Lesgever Jan Dermauw laat je kennis maken met streekeigen fruitsoorten. Je krijgt een theoretische introductie en kan de verschillende soorten proeven.

Afspraak woensdag 3 oktober om 20u in het Museum voor Volksdevotie, Miskom-Dorp 11, 3472 Kersbeek-Miskom. Inschrijven via 016 81 52 77 of info@rlzh.be.

Winterwandeling akkervogels

> Geelgors © Freek Verdonck

Wil je een akkervogelstokje van dichtbij zien? Of liever een echte akkervogel die geniet van een winterse maaltijd? Kom dan op zondag 2 december naar Mariadal in Hoegaarden. Samen met de Werkgroep Grauwe Gors trekken we het veld in op zoek naar akkervogels. Wil je meer weten over deze werkgroep? Surf dan naar www.grauwegors.be.

Wanneer: Zondag 2 december, 10u
Waar: Basisschool Mariadal, Klein Overlaar 3, Hoegaarden
Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker, aangepaste kledij

Meer info: Hanne Vandewaerde op 016 81 55 49 of hanne.vandewaerde@rlzh.be

1000ste fruitboom in jouw tuin?

Het regionaal landschap plant al 4 jaar fruitbomen in het kader van actieplan 'SOS Hoogstam'. Als we in de toekomst nog willen genieten van het prachtige zicht en gevarieerde fruit van de hoogstamboomgaarden moeten we immers vandaag bijplanten. De voorbije 3 winters plantte RLZH meer dan 600 hoogstamfruitbomen in 40 hoogstamboomgaarden aan. Dankzij de financiële steun van de Provincie Vlaams-Brabant en het Vlaamse Gewest kunnen we dit werk ook komend plantseizoen verder zetten.

Heb je interesse om een boomgaard aan te leggen of te herstellen met steun van het regionaal landschap? Kijk voor de voorwaarden op onze website (www.rlzh.be/wat-doen-we/hoogstamboomgaard) of neem contact op met Joachim Lambrechts op 016 81 91 63.

Herken deze plek en win...

Onze streek kan verrassend mooi uit de hoek komen. Ken jij deze plek? Waag je kans en win een rijkelijk streekpakket. Stuur vóór 30 oktober het antwoord en jouw adresgegevens naar **RLZH vzw, Schoolpad 43, 3300 Hakendover** of mail ons op info@rlzh.be.

COLOFON

Het Regionaal Landschap Zuid-Hageland vzw (RLZH vzw) is een samenwerkingsverband tussen het Vlaams Gewest, de Provincie Vlaams-Brabant, de negen aangesloten gemeenten en verenigingen actief rond natuur en landschap, recreatie en toerisme, landbouw en jacht, RLZH vzw vormt een regio van 38.461 ha in het zuidoosten van de provincie Vlaams-Brabant. De regio omvat negen gemeenten en telt ongeveer 95.000 inwoners. Het RLZH vzw wil in overleg met alle gebruikers van de open ruimte werken aan duurzame natuur- en landschapszorg. Zo maken we onze streek nog aantrekkelijker. We nodigen bewoners en bezoekers uit om op een zorgzame manier te genieten van onze typische landschappen en natuur.

De landschapskrant Zuid-Hageland wordt gratis verspreid op 45.000 exemplaren en is een uitgave van:

Regionaal Landschap Zuid-Hageland vzw
Schoolpad 43, 3300 Hakendover
Tel: 016 81 52 77, fax 016 81 96 13

Verantwoordelijke uitgever:
Marc Wijnants

Werken mee aan deze editie

Redactie: Katrien Schulz
Raf Stassen
Joachim Lambrechts
Hanne Vandewaerde
© RLZH

Foto's: tenzij anders vermeld

Vormgeving: www.ramdesign.be
Druk: Drukkerij Van Ruys

Deze uitgave is mogelijk gemaakt met de steun van de Provincie Vlaams-Brabant en de Vlaamse Overheid.

> Vragen, suggesties of opmerkingen: bel op 016 81 52 77 of contacteer ons op info@rlzh.be

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

Natuur en Bos